

N:o 2.

Af herr **Åkerlund**, om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående lagstiftning rörande af Konungen fastställda taxor för leverans af kraft från vissa kraftstationer m. m.

Ehuru man icke med fog lär kunna beskylla ägarne till de kraftstationer för vattendrift, hvilka hittills kommit till stånd i vårt land, att hafva sökt obehörigt uppskörta den allmänhet, som af dem ställt sig i beroende, har likväl det geschäft, som bedrifves äfven med landets vattenfall, mångenstädes väckt rättmätig harm, eftersom man hållit före, det sådana nationalrikedomar borde komma landets näringar till godo, snikna mellanhänder förutan. Men hvad som i än högre grad uppväckt bekymmer för den svenska vattenkraftens bevarande åt våra näringar och våra hem till möjligast billiga pris, är en ingalunda oberättigad fruktan, att äfven denna landets tillgång skall komma i händerna på det moderna trustväldet, i hvilket fall med visshet kan förutses, att, om frihet därför råder, landets befolkning skall få sitta illa emellan för sina ständigt ökade behof af elektrisk energi till drifkraft, värme och ljus.

Att åtgärder till förekommande af ett sådant tillstånd äro väl behöfliga, torde vara ostridigt. Dock kan jag alldeles icke sluta mig till dem, hvilka åt staten och jämväl åt kommuner vilja inrymma allmän rätt att förvärfva vattenkraft genom expropriation; ty ett sådant steg skulle förvisso blifva ödesdigert och i hög grad hinderligt för vattenkraftens tillgodogörande. Att expropriationsrätt till vattenfall i någon mån inrymdes åt

Bih. till Riksd. Prot. 1909. 1 Saml. 2 Afd. 2 Band. 2 Häft. (N:o 2).

staten, då t. ex. värdefulla sådana endast i spekulationssyften få ligga »för fäfat» under längre tider, må vara riktigt; men hvarför kommuner, af hvilka åtskilliga uppträdt som fullödiga jobbare, skulle tillerkännas undantagsförmåner i detta afseende, mäktar jag ej fatta; ty om allmänheten utsättes för ockrande konsortier eller för ockrande kommuner, synes mig komma på ett ut.

Det torde för öfrigt vara ganska likgiltigt, hvilka som äga landets vattenfall, blott de så vidt möjligt äro i svenska händer och utan onödig tidsutdräkt komma till nyttig användning, samt landets befolkning erhåller visshet om att ej blifva oskäligt betungad för erforderlig elektrisk energi från större kraftstationer. Lyckligtvis lär staten, utan att behöfva använda ofvan antydda kraftåtgärder, äga medel i sin hand att hålla osund spekulation i landets vattenkrafter i tygeln genom att besluta, det rätt att öfverbygga kungsådra eller framdraga kraftledningar öfver annans mark ej meddelas, med mindre Kungl. Maj:t därvid förbehålles rätt att pröfva och för vissa år i sänder fastställa de pris, mot hvilka ägare af kraftstationer må äga tillhandahålla allmänheten vare sig elektrisk eller annan drifkraft.

Lika litet som den synnerligen välbetänkta åtgärden att förbehålla regeringen rätt att utöfva kontroll öfver de enskilda järnvägarnas drift och taxor i någon mån förmått hämma järvägsbyggandet i landet, lika litet skall en human och rättvis kontroll öfver användandet af större, i enskild ägo varande vattenfall verka hämmande på deras bebyggande och tillgodo görande.

Skulle därför i tid effektiv kontroll komma till stånd däröfver, att de kraftstationer i landet, hvilka tillhandahölle elektrisk energi eller annan drifkraft åt allmänheten mot afgift, sköttes på ett för denna allmänhet betryggande sätt, samt däröfver, att afgifterna för såld kraft bestämdes med hänsyn till vattenfallens och kraftstationernas *verkliga* värden, kostnaderna för deras drift och underhåll samt de kapital, som i dem *verkliga* behöft nedläggas, och med fästadt afseende jämväl vid den risk, verkens ägare äro underkastade, vågar jag tro, det den tvifvelsutan berättigade oro för vår vattenkrafts framtid, som alltmera kommer till synes, blefve obefogad samt att någon expropriationsrätt för staten ej behöfde ifrågasättas, utom i undantagsfall, och för kommuner alls icke skulle hafva något som helst fog för sig, utan att den privata verksamheten på detta område ostörd kunde fortgå till båtnad för land och folk.

På grund af hvad jag här ofvan anfört får jag vördsamt hemställa,

att Riksdagen i skrifvelse till Kungl. Maj:t an- håller, det Kungl. Maj:t täcktes låta utarbета och fortast möjligt förelägga Riksdagen förslag till lagstiftning, hvarigenom ägare eller innehafvare af kraftstationer för leverans af elektrisk energi eller annan kraft mot af- gift, för hvilka tillstånd meddelas att öfverbygga kungs- ådra, eller för hvilkas anläggningar af dylikt slag kraft- ledningar behöfva sträckas öfver annans mark, åläggas att icke debitera eller uppbära afgifter för kraft- leveranser annorlunda än i enlighet med för sådana af- gifter af Konungen för vissa år åt gången fastställda taxor samt att ställa sig till efterrättelse de bestämmelser, som må blifva utfärdade för kraftstationernas skötande på ett för allmänheten betryggande sätt.

Stockholm den 15 januari 1909.

E. Åkerlund.
